

לכה את עמבתי

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תשס
ערש"ק פרשת פנחס

בין "בעל הצאן" לרועה הצאן

"אך בגורל" - עבודת ה' בדבר הקשה דווקא

"בהונת עולם" - לפנחס ולא למשה?

דמותו של רב בישראל

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת פנחס, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשמ), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השק"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור 'חידושי סוגיות', שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויובל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן הענינים

ג. מקרא אני דורש.....

בין "בעל הצאן" לרועה הצאן

מדוע בחטא העגל ממשיל רש"י את מנין ישראל ל"בעל הצאן" שמונה את צאנו, ובפרשתנו ממשילו ל"רועה" המונה את הצאן? / מדוע מנו את ישראל לידע הנותרים מן המגיפה, ולא לידע הנותרים מאלו שנהרגו על ידי שופטי ישראל? / ביאור במטרת מנין ישראל בפרשתנו ובחטא העגל וביאור פרטי המשלים שהובאו לזה

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 326 ואילך)

ו. פנינים עיונים וביאורים קצרים.....

מחלוקת "מקושש או מהמעפילים" - לשימתייהו / יסוד טענת כנות צלפחד

ז. יינה של תורה.....

"אך בגורל" - עבודת ה' בדבר הקשה דווקא

לכל יהודי יש מצווה השייכת במיוחד לשורש נשמתו / "זהיר טפי" - דווקא בעניין שעל פי השכל אינו שייך אליו / "ומה נעים גורלנו"

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 346 ואילך. תורת מנחם ח"ו עמ' 79 ואילך)

י. פנינים דרוש ואגדה.....

"פלא" שלמעלה מ"פלאות" / "כהונת עולם" - לפנחס ולא למשה?

יא. חידושי סוגיות.....

בדיני משקל ככר זהב דמנורה

שק"ט בין ב' הברייתות דמנחות גבי משקל מנורות שעשה שלמה, ואי שיעור ככר מעכב אף למעלה דלא לוסף עלה

(ע"פ 'הלכות ביחיה' להרמב"ם עם חידושים וביאורים) סי' כ ס"ק ו.
(לקוטי שיחות ח"ה עמ' (449-450))

יד. תורת חיים.....

דמותו של רב בישראל

טז. דרכי החסידות.....

חבר ומדריך

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

בין "בעל הצאן" לרועה הצאן

מדוע בחטא העגל ממשיל רש"י את מנין ישראל ל"בעל הצאן" שמונה את צאנו, ובפרשתנו ממשילו ל"רועה" המונה את הצאן? / מדוע מנו את ישראל לידע הנותרים מן המגיפה, ולא לידע הנותרים מאלו שנהרגו על ידי שופטי ישראל? / ביאור במטרת מנין ישראל בפרשתנו ובחטא העגל וביאור פרטי המשלים שהובאו לזה

בתחילת פרשתנו, לאחר שמזכיר הכתוב את עון פעור שנגרם לישראל על ידי המדינים כו', בא הציווי למנות את ישראל: "ויהי אחרי המגפה, ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר. שאו את ראש כל עדת בני ישראל, מבין עשרים ושנה ומעלה לבית אבותם, כל יוצא צבא בישראל" (כו, א-ב).
ובפירושו רש"י:

"ויהי אחרי המגפה וגו' – משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות".

ולפום ריהטא צ"ע באריכות דבריו, כי לכאורה הענין מובן ופשוט – שלאחר שהיתה מגפה ונחסרו כו"כ מבני ישראל מתאים לעשות מנין כדי לדעת כמה נותרו; ולמה הוצרך רש"י להביא "משל" מיוחד, כאילו אין הענין מובן בלאו הכי?

ב. והנה, מקור המשל הוא במדרשי חז"ל על אתר (תנחומא פרשתנו ד. במדבר רבה פכ"א, ז), ושם המשל הוא מ"זאב שנפל על הצאן, הוצרך בעל הצאן למנותם". ולכאורה מתאים זה עם הנמשל – שהקב"ה, שהוא "בעל הצאן", הוא שצוה למנות את ישראל; אך רש"י שינה וכתב "משל לרועה שנכנסו זאבים כו'" – ולכאורה נתכוון למשה רבינו שהוא ה"רועה" את בני ישראל והוא זה שמונה אותם. וצ"ב: אמנם משה הוא שמנה בפועל את "הצאן", אבל הרי לא עשה זה מדעת עצמו אלא מפני שכן ציווה לו הקב"ה! מה טעם איפוא שבק רש"י להמשל מ"בעל הצאן" (וכהלשון במדרשים) ודייק שהמנין שייך הוא ל"רועה" (משה) דוקא?

ותגדל הקושיא – שהרי רש"י עצמו מדגיש (בענין דומה) שהמנין שייך הוא ל"בעל הצאן":

בפרשת כי תשא (ל, טז) בא הצייווי למנות את ישראל לאחר חטא העגל, ומפרש רש"י: "נצטוו למנותם. . . אחר מעשה העגל, מפני שנכנס בהם מגפה. . . משל הצאן החביבה על בעלי שנפל בה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה: 'בבקשה ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם' - להודיע שהיא חביבה עליו".

הרי ששם מזכיר רש"י להדיא את בעל הצאן שהצאן חביב עליו ולכן מורה למנותם - ומה נשתנה כאן שהוא מזכיר רק את ה"רועה"?

ג. וביאור הענין:

כאשר באים למנות את הצאן לאחר שהי' אסון ונחסרו מהם, יש הבדל בין מנין זה מצד "בעל הצאן" - לבין מנינם כמו שהוא מצד ה"רועה".

כשהרועה מונה את הצאן - הרי זה בעיקר מצד תפקידו כרועה, והיינו מחמת החיבותם בעיניו, שלכן חשוב לו לו לצאן מרעיתו. ומנין זה מתאים כאשר הרועה מרגיש שיש לו אשמה מסויימת בזה שלא מנע את האסון, והוא מונה עתה את מי שנשאר מתוך כוונה להתמסר יותר ולהוסיף בשמירתם מכאן ולהבא;

אולם כשבעל הצאן מבקש למנות הצאן - הרי זה מחמת החיבותם בעיניו, שלכן חשוב לו לדעת מנינם. ולענין זה אין נפק"מ מה הי' האסון שאירע בהם ומי אשם וכו', כי בכל מקרה חשוב לו לדעת כמה נותרו מהם מצד עצם החיבות.

ומעתה מדוייק ההבדל - שאת המנין שהי' לאחר חטא העגל ייחס רש"י ל"בעל הצאן" (הקב"ה), ואילו את המנין כאן ייחס ל"רועה" (משה):

בשעת חטא העגל הי' משה רבינו - ה"רועה" - בהר סיני, ובכלל לא יכול הי' לדעת מכל מה שאירע, וממילא לא היתה לו כל שייכות ואשמה בזה. ועכצ"ל, שמנין בני ישראל לאחר מכן לא הי' מצד ה"רועה" (משה), אלא מצד "בעל הצאן" (הקב"ה) - שמצד חביבות ישראל ביקש למנותם ולדעת כמה נותרו;

אולם בנדוד"ד, הרי בסוף פ' בלק מסופר שרק לאחר שפינחס הרג את זמרי נעצרה המגפה, וזה שמשה לא עשה בדבר קודם לכן הוא משום "שנתעלמה ממנו הלכה" - ונמצא שהי' משה יכול לחשוב שיש לו אשמה בענין, שזה ש"נתעלמה ממנו" ההלכה עיכבה את הפסקת המגיפה. וזהו שנצטווה עתה משה למנות את ישראל (לא סתם מחמת חביבותם, אלא) כרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו שמונה את הצאן מתוך אחריותו להם.

ולדרכנו יובן הבדל נוסף - שבפ' תשא כתב רש"י משל מצאן "שנפל בה דבר", ואילו כאן דייק "שנכנסו זאבים":

ההבדל בין "דבר" ל"זאבים" הוא, שכניסת זאבים היא אסון שמתפקידו של הרועה להשתדל למונעו, ואילו דבר - מגפה - היא מכה בידי שמים שאינה שייכת לתפקיד הרועה כלל.

והם הם הדברים: המגפה שבפרשתנו היא בדוגמת כניסת זאבים - כשם שכאשר נכנסים זאבים מוטלת האחריות על הרועה שלא מנע מהם מלהיכנס, עד"ז בנדוד"ד המגפה שייכת היא למשה, שמשום ש"נתעלמה ממנו הלכה" ו"רפו ידיו" (לשון רש"י בלק כה, ו) לכן המשיכו בני

לחטוא כו'; אולם המגפה שהיתה בהמשך לחטא העגל היא בדוגמת "דבר" – כי כשם שמגפה הנופלת בצאן אינה מענין הרועה כלל, כך חטא העגל לא הי' שייך למשה, משום שלא הי' נוכח כלל בשעת מעשה ואין זה באחריותו].

ד. וע"פ כל זה תתורץ קושיא גדולה ב"פשוטו של מקרא":

לשון הכתוב הוא – "ויהי אחרי המגפה", שהמנין בא לידע מנין הנותרים מהמגפה דוקא.

וקשה: הלוא מנין המתים במגפה הי' רק עשרים וארבע אלף (בלק כה, ט); אמנם מלבד מתים אלה נצטוו דיני ישראל "הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור", וכד דייקת בחשבון תמצא שנהרגו אז על ידי הדיינים כמאה ושבעים אלף (ראה בדברי רש"י בלק כה, ה, שמספרם של דיני ישראל הוא פ"ח אלף, וכל אחד מהם הי' הורג שנים. ואף שכתבו המפרשים שבפועל לא הרגו כ"כ, הנה מפשוטו ל' רש"י משמע שכן הרגו בפועל) – ואם כן למה מדגיש הכתוב שהמנין הי' לידע מנין הנותרים מן המגפה דוקא, "ויהי אחרי המגפה"?

אמנם ע"פ הנ"ל מתורץ:

מנין הצאן על ידי הרועה, הוא בעיקר בגלל תפקידו כרועה שיתמסר יותר לצאן הנותרות, ולכן מנין זה בא בעיקר במקרה שהחסרון בצאן הי' באשמותו, וכמו כשנכנסו זאבים לעדרו (שמתפקיד הרועה לשמור את הצאן מזאבים ולמנוע אותם מליכנס).

ובנידון דידן: אותם יהודים שנהרגו על פי בית דין – מכח הציווי "הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור" – לא הרגיש משה אשם בכך, כי נהרגו על פי דין ומשפט הבית דין, שדנו אותם למיתה.

ודוקא בנוגע למגפה – הי' משה יכול לחשוב שהוא אשם בזה (כנ"ל בארוכה), ולכן נצטווה משה למנות את ישראל דוקא "אחרי המגיפה", כרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו שמונה את הצאן מתוך אחריות כו'.

ולכן הביא רש"י את המשל מ"רועה שנכנסו זאבים", שהוא כדי לתרץ קושיא זו, שע"פ המשל מהרועה מבואר מה שנצטווה משה למנות רק הנותרים מן המגיפה.

ה. אך עדיין הא גופא קשיא: מדוע באמת לא מצינו בענינו שהקב"ה ירצה למנות את ישראל מחמת חיבתם?!

כלומר: מדוע נזכר כאן רק המנין שמצד ה"רועה", שהוא מתעסק למנות את הצאן דוקא כשהאסון הי' שייך אליו (שלכן מדייק הכתוב "ויהי אחרי המגיפה", כנ"ל) – ולא המנין שמצד "בעל הצאן", זה שהקב"ה רוצה לדעת כמה נותרו בבני ישראל מצד עצם חביבותם [שלענין זה אין נפק"מ מה הי' האסון ומי אשם כו' – וכשם שביקש לדעת לאחר חטא העגל]?

ונ"ל, שכיון ונכשלו אז ישראל בחטא ד"בועל ארמית", שהוא חטא חמור ביותר, וכפי שהביא רש"י לעיל (בלק כה, ז) שמחמת חומרת החטא הרי אין מחכים שיהיו עדים ובית-דין אלא "קנאין פוגעין בו" מיד – הרי במצב זה כביכול לא יתכן שהקב"ה יראה בגלוי את חיבתו לבני ישראל, ובלשון רש"י לעיל (בלק כד, יד) "אפקיהם של אלה שונא זמה הוא". ומסיימים בטוב.

פנינים

עיונים וביאורים

מחלוקת "מקושש או מהמעפילים" – לשיטתייהו

אבינו מת כמדבר והוא לא חי בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת

לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטאו מתלוננים ולא בעדת קרח שהצו על הקב"ה אלא בחטאו לברו מת ולא החטיא את אחרים עמו. ר' עקיבא אומר מקושש עצים חי, ור' שמעון אומר מן המעפילים חי' (כו. ג. רש"י)

יש לפרש פלוגתא זו בין ר"ע לר"ש, דאזלי לשיטתייהו:

ר"ע חי' רגיל לזכות את ישראל (רש"י ד"ה שבקי' - סנהדרין קי, ב). וע"כ מפרש "מקושש עצים חי'", כי חטא זה קל יותר מחטא המעפילים, דבחטא המקושש לא השתתפו עוד מישראל, וא"כ לא חי' בזה שום חשש ש"החטיא את אחרים עמו", משא"כ במעפילים היו כו"כ מבני ישראל.

משא"כ לר"ש ד"דריש טעמא דקרא" (גיטין מט, ב), ס"ל ד"מן המעפילים חי'", כי בפירוש זה נמצא שבדברי בנות צלפחד "בחטאו מת" מרומז גם טעם לזה שיהי' לו חלק בארץ, כי אביהם מסר נפשו כשביל ארץ ישראל.

(ניפ' לקושי שיהות חי' עמ' 179 ואילך)

יסוד טענת בנות צלפחד

למה ירע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן, תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו (כו, ד)

תביעת בנות צלפחד הייתה לקבל "שני חלקים, חלק אביהן, שהי' מיוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר" (לשון רש"י לקמן כו, ט, ומשמע מלשונו שם שזו הייתה תביעת בנות צלפחד). ולכאורה תמוה, מה הייתה יסוד תביעת בנות צלפחד לקבל "חלק אביהן שהי' מיוצאי מצרים", דמה בכך שהי' "מיוצאי מצרים",

הרי "לבאי הארץ נתחלקה הארץ" (לשיטת רש"י לעיל כו, נה, ע"פ ב"ב קיז, א ואילך), וא"כ, גם אם חי' לצלפחד בן לא חי' הבן מקבל את חלקו של צלפחד שלא חי' מ"באי הארץ", כ"א את חלקו שלו (וכקושיית הש"ס - ב"ב קיח, א) ?

ויש לבאר זה בהקדים, דאף ש"לבאי הארץ נתחלקה הארץ", מ"מ זכותם של "באי הארץ" בארץ ישראל הוא מצד היותם יורשיהם של יוצאי מצרים. כי הרי להם הובטח הארץ, ואפילו כאשר חטאו, לא ניטלה זכותם בארץ לגמרי, כ"א שעברה אל בניהם. כמ"ש "וטפכם גו' והבאתי אותם וידעו את הארץ" (שלה יד, לא), והיינו שזכות "באי הארץ" בא"י הוא מפתח היותם "טפכם" של יוצאי מצרים.

ועל כן טענו בנות צלפחד, דכשם שזכות שאר יוצאי מצרים עברה לבניהם, כן גם זכות אביהן צריכה לעבור להן.

ואף שאין לנשים חלק בארץ, מ"מ טענו שיקבלו חלק בארץ, מפני ש"אבינו גו' בחטאו מת" (כו, ג), והיינו שלא מת בעוון מיאוס הארץ, "אלא בחטאו לברו מת כו' [ד]מקושש עצים חי' [או] מן המעפילים חי'" (רש"י שם), וע"כ טענו דמכיון שצלפחד לא מאס בארץ ישראל אלא מת בחטאו הפרטי, א"כ לא יתכן שהבטחת הקב"ה שיקבל חלקו בארץ תלקח ממנו לגמרי, עד כדי כך שמפני שאין לו בנים שיטלו חלק בארץ בזכותו לא יקבל כלל חלק בארץ, והרי הוא לא מאס בארץ ישראל!

ועל כן טענו שכדי שהבטחת הקב"ה תתקיים, ינתן "חלק אביהן", שהובטח לו מהקב"ה, להן.

[יש להעיר שבמקור הדברים נתבאר ענין זה בארוכה, עם שקו"ט וביאור כל הצדדים בזה, וכאן הובאו הדברים בקיצור נמרץ].

(יעיין בארוכה לקושי שיהות חי' עמ' 171 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"אך בגורל" – עבודת ה' בדבר הקשה דיוקא

לכל יהודי יש מצווה השייכת במיוחד לשורש נשמתו / "זהיר טפי" – דיוקא בעניין
שעל פי השכל אינו שייך אליו / "ומה נעים גורלנו"

כאשר הורה השי"ת למשה את סדר חלוקת הארץ לשבטים איש איש לנחלתו הראויה לו, ציווהו השי"ת: "אך בגורל יחלק את הארץ" (כמדבר כו, נה), שחלוקת הנחלות "בין רב למעט" לא תהיה על פי סדר שכלי כי אם על פי הגורל.

והנה, "ארץ ישראל" ברוחניות מורה על כללות עבודתו הרוחנית של האדם כמבואר בסה"ק (ראה תורה אור ריש פ' וישב), ואם כן, גם חלוקת הארץ לשבטים ולבתי אב מורה על התחלקות עבודתם של ישראל, איש איש ועבודתו את קונו השייכת לנשמתו באופן פרטי.

ומה ייפלא איפוא אשר קביעת נחלתו – היא עבודתו של האדם – נעשית על פי הגורל, והיינו שבחור מה יהא אופן עבודתו ב"גורל" בלא טעם ודעת, בעוד שעבודת האדם מוכרחת שתהא מסודרת ומיוסדת על פי דעת ושכל, כפי הוראות התורה בסדר נכון, ואיך יעבוד עבודתו על פי "גורל" בלא סדר מסודר?

ואף שיסוד העבודה הוא קבלת עול מלכות שמים לעשות רצון קונו, לציית להשי"ת גם כשאין מקום לדברים בשכלו, מכל מקום הרי זהו רק היסוד וההכנה לעבודה, שיסוד זה הוא התבטלות להשי"ת למעלה מטעם ושכל. אך כאשר בא לשרת בפועל לפני השי"ת, מוכרח שיהיו הדברים מיוסדים על פי התורה, המורה את המותר והאסור, העדיף והטפל, והכל על פי שכל התורה והשגתה, ומה מקום יש לבחור עבודתו על פי "גורל"?

לכל יהודי יש מצווה השייכת במיוחד לשורש נשמתו

"גורל" במהותו האמתית והפנימית, אינו בא כאשר אין האדם משיג בשכלו הדבר, ובלית ברירה מטיל גורל בכדי להחליט במה לבחור, אלא בפנימיותו נעלה הגורל מן השכל, שכאשר

אין יד השכל משגת לבחור, בא הגורל שהוא למעלה מן השכל ומעמידו על הבחירה הנכונה. וגם בעבודתו של יהודי ישנו עניין ה"גורל" שלמעלה מטעם ודעת:

דהנה, איתא בתניא (חלק אגרת הקודש ס"ז) שאף ש"עסק התורה והמצוות הוא שווה לכל נפש מישראל בדרך כלל, כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו", מכל מקום יש לכל איש ישראל מצוה מיוחדת שהיא שייכת במיוחד לנשמתו, וכפי שאיתא בדברי רז"ל "אבוך במאי הוי זהיר טפיי" (שבת קיח, ב. וראה שער הגלגולים הקדמה טז. ספר הגלגולים פ"ד), דודאי היה זהיר בכל המצוות כולן, אלא שישנה לכל אחד מצווה השייכת אליו באופן מיוחד, דאף שצריך לזהר ולהדר בקיום כל המצוות, מכל מקום "לא נצרכה אלא להעדפה וזהירות וזריזות יתירה ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה מעלה מזהירות שאר המצוות".

וטעם הדבר מה ששייכת מצווה זו דווקא לאדם ולנשמה פלונית, אינו מושג וידוע לנו, כי אם "למעלה מבחינת הדעת, שכך עלה במחשבה לפניו יתברך", וכמשל לזה מביא שם: "ודוגמתו למטה, הוא בחינת הגורל ממש", ואם כן, נמצא שעניין הגורל הקובע עבודתו של אדם, אין הכוונה שתהא עבודתו בלא טעם ודעת ובלא סדר, כי ודאי צריך לעבוד את השי"ת ע"פ שכל וסדר שבתורה, אלא שמכל מקום ישנו העניין המיוחד שבו צריך להיות "זהיר טפיי", ועניין זה אין אדם יודע מדוע שייך במיוחד אליו, כי "אך בגורל יחלק את הארץ" – שחלוקת עבודתו המיוחדת לו היא על פי גורל שלמעלה משכל.

"זהיר טפיי" – דווקא בעניין שעל פי השכל אינו שייך אליו

וכיצד ידע האדם מהי העבודה המיוחדת אליו ונוגעת לשורש ופנימיות נשמתו, הנה הבחינה לזה היא, האם היצר הרע מנסה בכל כחו למנעו לעסוק דווקא במצווה זו והאם נותן בה העלמות והסתרים רבים.

ולכן, כשיראה יהודי אשר בבואו לקיים מצווה מסוימת עומדים לנגדו מניעות ועיכובים יתר על הרגיל, או שכאשר עוסק במקצוע מסוים בתורה אינו רואה בזה עונג והצלחה, ומרגיש אשר עניין זה אינו מתאים עם תכונות נפשו, אות היא אשר מצווה ועניין זה שייך אליו במיוחד, ודווקא על כן מעמיד היצר מניעות ועיכובים לנגדו כי עניין זה דווקא ירוממנו ויקרבנו להשי"ת.

ובמילא ברור, אשר בראות האדם את ההתנגדות הגדולה לקיום אותה מצווה, אל לו להיכנע להניח לאותה מצווה ח"ו, כי דווקא אותה מצווה שאין לו שייכות אליה על פי השכל, היא היא המצווה השייכת אליו במיוחד, שהרי "אך בגורל יחלק את הארץ", שעבודתו המיוחדת של כל יהודי מגיעה דווקא "בגורל" – באופן שאינו מבין כיצד הוא שייך אליה, ואדרבא, היצר מערים קשיים רבים בעניין זה דווקא, ושייכותו למצווה היא על פי הגורל שלמעלה מטעם ודעת.

ועל כך מודה יהודי בתפילת השחר "אשרינו מה טוב . . ומה נעים גורלנו" היא ההתקשרות של היהודי עם השי"ת דרך אותה מצווה המיוחדת לו וקשורה עמו בקשר שלמעלה מהבנה והשגה.

"זמה נעים גורלנו"

וכאשר מתייגע האדם לגבור על המניעות ועיכובים שמעמיד לנגדו היצר, ומתעסק דווקא באותה מצווה שהיא "גורלו" ושייכת אליו במיוחד, הרי התקשרות מיוחדת זו עם השי"ת דרך אותה מצווה עליה נאמר "זמה נעים גורלנו", מרוממת את שאר ענייני עבודתו הרוחנית.

דוגמא לדבר:

יש ומוטל על האדם לנסוע ממקום מושבו אל מקום נידח, לקרב יהודי שאינו מקיים תורה ומצוות לעת עתה, ולפעול עליו שיתקרב יותר לענייני קדושה.

ועלול אותו אדם לחשב בנפשו אשר עניין זה אינו מתאים אליו, שהרי עצם נסיעה זו ממקום מושבו כרוכה עם ביטול תורה, ובעת הלכו בדרך אי אפשר לו להקפיד על כל אותם הידורי מצווה אשר נוהג בהם בשבתו בביתו, ונוסף לכל זה, עצם ההתעסקות עם אותו יהודי היא עבודה במדרגה נמוכה ביותר בעניינים בסיסיים בתורה ומצוות, אשר על דרך הרגיל עוסק הוא בעניינים נעלים ועמוקים לאין ערוך.

ולאחר כל זה, מי יודע אם אכן יצליח בעבודתו, ושמא לא יעלה בידו לקרב אותו יהודי לאור הקדושה.

ומכיון שכך, מה לו ולצרה הזאת? מוטב שיוותר במקומו, יעבוד את השי"ת באופן נעלה, ויתעלה מעלה מעלה בעבודת התפילה, בלימוד התורה ובקיום המצוות בהידור מופלג.

ובזה יש ללמוד מעניין חלוקת הארץ על פי הגורל, דווקא כאשר נראה שעל פי השכל אין שייכות בין עבודה "נחותה" זו לאדם נעלה כזה, ואדרבא, היצר מתאמץ לשכנעו אשר מצד טבעו ואופן עבודתו הנעלה הרי זו השפלה וירידה גדולה עבורו, הנה ידע האדם שזוהי המצווה הקשורה עמו בקשר נעלה שלמעלה משכל, ושייכת עמו במיוחד, ועל ידי ההתעסקות להשיב לב בנים אל אביהם שבשמים, שולח לו השי"ת הצלחה בשאר ענייניו, ומוסיף לו כח ועוז בעסק התורה והמצוות שלו.

ועל זה הדרך יש לכל יהודי מקצוע מיוחד שבו צריך לפעול בהשתדלות מיוחדת, אפילו אם אין הדבר נראה לו בשכלו ואינו מבין שייכותו לשליחות זו, וכאשר יעסוק בה בשמחה ובחפץ, הנה בטוח יהיה שה' יצליחו וישלח לו ברכה והצלחה גם בשאר ענייני עבודתו.

פנינים

דרוש ואגדה

לפינחס" אינו עשיית פלא אחד, אלא מצב של "פלא", כנ"ל.

(נ"פ לקושי שיהות הליג עמ' 164 ואילך)

כהונת עולם" - לפנחס ולא למושה?

פנחס גו' השיב את חמתי מעל בני ישראל גו'
לכן אמור גו' והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת
עולם

(כה, יא-יג)

איתא במדרש (תנחומא פרשתנו יא. ועוד) על בקשת
משה "יפקוד ה' גו' איש על העדה" - "אמר משה . .
בדין הוא שיירשו בני את כבודי". ומצינו שלא נעתר
לו הקב"ה אלא ציווה לו שיהושע יירשנו. ולכאורה
תמוה, הרי באם פנחס זכה לכהונה "לזרעו אחריו"
מפני ש"השיב את חמתי מעל בני ישראל", הרי משה
שהשיב חמתו של הקב"ה מעל בני ישראל כמה וכמה
פעמים בוודאי ה' צריך לזכות בגלל זה ש"זרעו
אחריו" יירשו את כבודו?
ויש לומר הביאור בזה:

האופן בו הגן משה על בני ישראל ה' שעמד
בתפילה להקב"ה שיסלח לישראל על חטאם. אך
בפנחס לא מצינו שפנה אל הקב"ה בתפילה, אלא מסר
נפשו וקינא את קנאת ה'. ויתירה מזו, בפעולותיו עורר
את ישראל בתשובה, ועל ידי זה כיפר על ישראל,
וכמאמר רז"ל בנוגע לפינחס "שעשה שישראל יעשו
תשובה" (פדר"א פמ"ז).

ונמצא, שלפעולות משה לא היתה השפעה ברת
קיימא על ישראל שייטיבו דרכיהם, שהרי פעולותיו
היו כלפי שמיא בלבד, בעמדו בתפילה לפעול כפרה
על ישראל. משא"כ פנחס, מכיון שעורר את ישראל
לתשובה, פעל אצל ישראל שינוי לטובה גם על להבא,
ונתעוררו להטיב דרכיהם.

וזהו שדווקא פנחס זכה ל"ברית כהונת עולם" -
"לזרעו אחריו", שהי' בזה "מדה כנגד מדה" בשכר
מה שפעל אצל ישראל, לא רק בזמן המעשה אלא גם
בזמן "אחריו".

(נ"פ לקושי שיהות הליג עמ' 344 ואילך)

"פלא" שלמעלה מ"פלאות"

איתא בגמ' "הרואה פינחס בחלום פלא נעשה לו
(כמו שנעשה לפינחס. רש"י), הרואה פיל בחלום פלאות
נעשו לו" (ברכות נו, ב). ומפשוט הגמרא משמע,
שהחילוק בין "הרואה פינחס" ל"הרואה פיל" הוא,
ש"הרואה פיל" עושים לו "פלאות" רבות, ואילו
"הרואה פינחס" עושים לו רק פלא אחד.

ולכאורה תמוה, הרי אמרו רז"ל "ששה נסים נעשו
לו לפינחס" (סנהדרין פב, ב), וא"כ, מדוע "הרואה
פינחס בחלום" נעשה לו רק פלא אחד - הרי אין זה
"כמו שנעשה לפינחס"?

ויש לבאר זה בהקדים החילוק בין "נס" ל"פלא":
"נס" הוא שידוד מערכות הטבע, שזמה שקוראים
לו "שידוד מערכות הטבע" מובן שכדי לפעול "נס"
זה צריכה להיות פעולה מיוחדת של ביטול הנהגות
הטבע. משא"כ "פלא" מורה על הנהגה שמובדלת
לגמרי מהנהגת הטבע, שהרי "כל הפלאה לשון הברלה
ופרישה" (רש"י שופטים יז, יח). ובאופן הנהגה כזה לא
צ"ל פעולה מיוחדת של שידוד הטבע, אלא יש כאן
הנהגה נסית שהיא הנהגה הרגילה בכל מאורע זה.

ו"פלא" כזה הוא מה "שנעשה לפינחס", שהרי
"ששה נסים" שנעשו לפינחס היו כולם באותו ענין,
היינו שבכל פרט ופרט במעשה שלו עשה הקב"ה
נס. ובזה נראה בעליל שכל הנהגת הקב"ה עם פינחס
היתה באופן בלתי רגיל לגמרי, מלכתחילה הנהגה של
"פלא".

וזהו מ"ש רש"י "פלא נעשה לו, כמו שנעשה
לפינחס": עיקר החידוש אצל פינחס אינו כמות הנסים
שנעשו לו, אלא זה ש"פלא נעשה לו", שהיתה הנהגה
בדרך "פלא" ומובדל לגמרי מגדר הטבע - אלא
שנסתעף מזה שהיו נסים רבים. ולכן אין הם נקראים
"פלאות" לשון רבים, כי הכוונה היא למצב אחד -
הנהגה פלאית.

ועפ"ז יש לומר, שה"פלא" שנעשה ל"הרואה
פינחס בחלום" הוא למעלה מה"פלאות" אצל
"הרואה פיל", כי מזה שאומר "פלאות" לשון רבים,
מובן, שהכוונה לריבוי פלאות בכמות, והיינו פעולות
של נפלאות, משא"כ "פלא נעשה לו" (כמו שנעשה

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בדיני משקל ככר זהב דמנורה

שקו"ט בין ב' הברייתות דמנחות גבי משקל מנורות שעשה שלמה, ואי שיעור ככר מעכב אף למעלה דלא לוסיקף עלה

משה בדיוק. וקאמר "כיון דקאי קאי", פי' דמאחר שכבר נזקק הזהב יפה בימי שלמה, אזי עכשיו אין הכור מחסר ממנו אלא דינר. ועפ"ז לכאור' צ"ע איך יעלה בקנה אחד עם הברייתא דלעיל מיני' בסמוך, "עשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו לכור והעמידוהו על ככר", דמשמע שכבר בתחילת עשיתם בימי שלמה נעשו כולם מעיקרא כמידת מנורה שעשה משה ולא יתירות דינר.

וי"ל דאכן מחלוקת היא זו ומי ששנה זה לא שנה זה, והרי ל' הברייתא הוא ר"י ברי' אומר" (ולא "אמר ר"י ברי'") שהוא ל' המורה דפליג אאיך מ"ד כידוע בכל הש"ס (ראה שד"ח כללים ח"א ע' מט וח"ז ע' א'תעה), ומשמע דמחלוקת בדבר.

והנה הרש"ש על אתר נתקשה איך השתמשו בה בבית ראשון לדעת ראב"ש לקמן (ט.ט), אם היתה יתירה על כיכר", פירוש דלקמן שם תניא "עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה כו',

גרסינן* בברייתא דמנחות כט. "ר' יוסי ב'ר' יהודה אומר מעשה והיתה מנורת בית המקדש יתירה על של משה בדינר זהב קורדיקיני (שם מטבע, רש"י), והכניסוהו פ' פעמים לכור והעמידוהו על ככר, כיון דקאי קאי", ופרש"י, דהכוונה למנורה שנעשתה בימי שלמה אלא שאז היתה יתירה דינר על מדת המנורה דמשה (שמדתה ככר בדיוק, כמבואר בקרא תרומה כה, ט), ועכשיו (בימי בית שני כשהחזירה להם כורש, ראה רש"ש) הכניסוהו לכור לצרפה עוד, ואזי נחסר דינר זה והועמדה על מדת מנורת

(* כבר נודע בשערים, ספר 'הל' בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים" בו לוקטו חידושי וביאוריו של רבינו בהלכות בית הבחירה להרמב"ם. ומרגלא בפומי' דרבינו, אשר לימוד הלכות הבית בימים אלו של בין המצרים - בהם חרב הבית - הוא סגולה והכנה לגאולה. ויתירה מזו: לימוד הלכות בנין הבית הרי הוא כבנין הבית עצמו (ראה ב"פתיחה" לספר הנ"ל ביאור ענין זה באריכות). וע"ד "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה" ו"נשלמה פרים שפתינו". אשר לכן הבאנו בקובץ זה ביאור הלכה בהל' בית הבחירה להרמב"ם, מתוך א' הסימנים שבספר הנ"ל. המוציאים לאור.

פחותים משיעור הזה, אבל למעלה אפשר דאין להם שיעור ואם הם יתר מהמדות או מהמשקל אין בכך כלום, ושוב הקשה ע"ז מפרש"י בפ' תרומה (שם) שכתב להדיא שהמשקל צ"ל ככר "לא פחות וְאִם יוֹתֵר", ד"מבואר בדבריו להדיא היא גזירת הכתוב דלא יהי' יותר אפי' כל שהוא". והוכיח הא דיש שיעור למעלה אף מגמרא דילן גבי מנורות שעשה שלמה והעמידו כל אחת על ככר, שהרי כמסופר כאן היתה השתדלות בדוקא להגיע למדה זו, והכניסוהו לשם כך לכור אלף פעמים כו'; וממשיך דאף הבריייתא גבי מנורה שהיתה יתירה דינר מורה שיש שיעור למעלה, דלכך הכניסו פ' פעמים לכור כדי להפחיתה, "חזינן דעשו כל הטצדקאות שלא היא אלא ככר, ורק בדינר זהב שלא יותר היו עושין שלא יהי' רק בצמצום", היינו דחידש עתה דהוספה זוטרותא זו לאו שמה הוספה ושפיר הוי בשיעורו גם למעלה, ויסד הדבר ע"ז דנימא "דאף בידי אדם אי אפשר לצמצם" [היינו דאף בדבר התלוי בידי אדם אמרי' הכלל "אי אפשר לצמצם", שאין שייך לדקדק המידה בדקדוק ממש על נקודתה, ולהכי שפיר יתרון קל אינו פוסל דבנוגע להשיעור למעלה ד"לא יותר" פורתא לא דק]. כי אם לא נימא כן "היאך נוכל לעשות המנורה של זהב כיון דבין פחות ובין יותר פסולה", עיי"ש מה שדן בזה ממק"א בש"ס.

ויש לבסס דברי המנ"ח, דעפ"ז יומתק דיוק הלי' בדברי ר"י בר"י שטרח לספר דהי' זה דינר "קורדיקיני", דהנה בחולין נד: אמרי' ד"דינרא קורדינאה" – "הוי כפשיטא זוטרתי" (וע"פ הערוך "דינרא קורדינאה" זה היינו הך דמנחות, אף דלא משמע כן דעת רש"י, עיי' פירושו ב' המקומות), הרי דשיעור קטן הוא, וזהו שהדגיש ר"י דבר זה.

ואי ננקוט הכי (דיתרון קל זה לא מקרי

ר"א בן שמוע אומר כו' ככולן היו מדליקין", היינו אף במנורות שלמה, וקשה איך הדליקו במנורה שנעשתה שלא כמידתה, דאמר קרא (תרומה שם) "ככר זהב טהור יעשה אותה גו'", עיי' מנחות פח:.

והנראה בזה, דהנה בבריייתא דלקמן שם איפליגו נמי ת"ק וראב"ש לענין שולחנות שעשה שלמה, דלת"ק "לא היו מסדרין אלא על של משה" וראב"ש "על כולם היו מסדרין", ופירש רש"י "על כולן היו מסדרין – פעמים בזה ופעמים בזה", וא"כ מובן דאף לראב"ש אין הכוונה שבדוקא השתמשו בכל שעשה שלמה; ומעתה י"ל נמי גבי המנורות דאין כוונתו דוקא דהדליקו בודאי בכל עשר המנורות כולן, אלא י"ל דאותה מנורה שהיתה יתירה בדינר – לא הדליקו בה אף אליבא דראב"ש (ודלא ככמדרש תדשא פ"ב דהוי מדליקין ככולן, ועיי' תורה שלמה תרומה כה אות קסד שהאריך בכ"ז).

אבל דוחק לומר כן, דלראב"ש לא הדליקו כולן [ולמעיר דבאמת הפלוגתא דת"ק וראב"ש כאן היא לענין הדלקה בפועל, אבל יעוי"י היטב לעיל שם צח: דשקו"ט דאין לומר דהניח שלמה חלק ממנורותיו בצפון לפתח כי התורה אמרה דמנורה בדרום כו', ומוכח דנקטינן דמנורות שלמה היו כשרות לעבודה. וכן מפורש בבריייתא דמלאכת המשכן פ"י, וראה ירוש' שקלים פ"ו ה"ג ותוספתא מנחות פ"א, ו. וכן סתם במדרש הגדול תרומה כה, כג לענין השולחנות. ועיי"ע לקו"ש חכ"ו תצוה ב הערה [81]. ומחזורתא יותר דהדליקו שפיר.

והנה המנ"ח מצוה צח כבר הציע לומר דהא דמשקל המנורה צ"ל ככר, וכן בשאר כלים שנתבאר בהם שיעורי המדות בתורה, "אפ"ל דיש להם שיעור למטה דלא יהיו

ריבה ולא מיעט", הרי דמשקל הכלים הוא בצמצום ובדיוק עד למשהו. ולהעיר גם מהנאמר בעירובין יד. בים שעשה שלמה בבנין המקדש (מקוה גדולה לטבילת כהנים) שמכריח הש"ס להתאים באופן מדויק ע"פ כללי החשבון בין מדת היקף עיגולו למדת רוחבו באמצע העיגול, המבוארות בכתובים, ומדייק הש"ס לחשבו באופן דלא יתיר אפי' "משהו", עיי"ש בתוס' "משמע שהחשבון מצומצם" (ומשוה זה גם לשיעור ארון שבמקדש דמסוגיא דב"ב יד: עולה דהחשבון מצומצם בלי סטי' אפי' בפורתא), עד שנתקשה איך יתאים עם חשבון חכמי המדות כו'. ועיי' עוד בפיהמ"ש לרמב"ם למשנה דעירובין שם. ועוד].

ועפ"הנ"ל על יסוד המנ"ח וכו', י"ל גם בתירוץ עצם הסתירה שבריש דברינו בין הברייתות, לענין כיצד הי' המעשה בפועל, אי עשה שלמה המנורות במדת ככר בדיוק מוחלט או שהיתה מנורה שהיתה יתירה דינר כו', די"ל (דלא כדלעיל דפלוגתא היא, אלא) דבאמת ר"י בר"י לא פליג על ברייתא קמייתא בסיפור הדבר, ואף ברייתא קמייתא דקאמרה "והעמידון על ככר", היינו שהעמידון עד לפורתא יתירה על ככר, דלא חשבינן לה (בערך הככר, ובפרט שהמדובר בככר דקודש שככר כפול הוא, בכורות ה.), מיהו בא ר"י בר"י להוסיף ולחדש פרט בכ"ז, והוא דאפילו אפורתא כזו (שאינה מעכבת) הידרו לבטלו, ואף בטורח רב מאד דהכנסה לכור עוד ועוד. ויש להאריך בכל הנ"ל.

יתרון) נרוויח ישוב סתירה בדבר, דהנה בירוש' שלפנינו שקלים פ"ו ה"ג הובאה ברייתא זו בשינוי גירסא, ושם נאמר דע"י הכנסתה לכור פ' פעמים "לא חסרה כלום", ונראה כפלוגתת בבלי וירוש', דלהבבלי הכנסתה חיסרה ממנה הדינר יתירא, ולהירוש' לא נחסרה עי"ז מאומה (וכדמבאר לאח"ז בהירוש', דפריך היאך שייך זה שהכנסה לכור לא תחסר מאומה, ומיישב דבזהב מבורר (שככר נתברר בהכנסות לכור דימי שלמה) אין הכור מחסר עוד כו' (משא"כ ברייתא קמייתא דקאמרה דכל הכנסה לכור חיסרה כו' זהו בזהב שלא הי' מבורר קודם ההכנסה), ועיי' בתורה שלמה תרומה אות ריג גירסאות שונות בירוש' זה כו'; ועכ"פ לפי הנ"ל י"ל דליכא פלוגתא ולא מדי, ורק דבהירוש' פורתא זו שנחסרה (חסרון של דינר בלבד, בערך לככר שלם) לא חשיב להזכירו (משא"כ חסרון דככר שלם בהכנסה לכור המסופר בברייתא קמייתא), ושפיר מקרי "לא חסרה כלום". ותנא דמסייע לן בפ"י ר"ש סירליאו לירוש' שם, דפירש להדיא דכוונת ל' הברייתא שביירוש' היא "ולא חסרה כלום, אלא דינר", עיי"ש.

[מיהו עיי' בספרי סוף פ' נשא, "כל כסף הכלים אלפים וארבע מאות בשקל הקודש, ללמדך שלא ככלי בית עולמים כלי הדיוט, כלי הדיוט שקלן אחד ואחד וחזר ושקלם כאחד או ריבה או מיעט, אבל אלו לא ריבה ולא מיעט, ר"נ אמר כלי בית עולמים שקלם כולם, חזר ועשאן סימון דהיינו גוש נסכא בלא צורה] חזר ועשאם כלים לא

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת בחיי היום יום

דמותו של רב בישראל

הרב הינו הראש לכל בני הקהילה ושליח ה', והוא "מרא דאתרא" – בעל הבית של המקום

איש על העדה (פנחס כו, טז)

דבאמריקה שונה המצב – הרי ידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר על-דבר זה² וכבר נדפס בשנת תש"א וכמדומה שישנה גם העתקה באנגלית.

(ממכתב כ"ח כסלו תשי"ג)

בעל הבית של המקום

בנועם קבלתי מכתבו... בבשורתו אשר נתקבל לרב ב... וכפי שנראה אפשר יהי' לו לנהוג ברבנות בלא כל השפעה צדדית ח"ו.

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידו יצליח להחזיק ולהפיץ עניני היהדות במחננו הלוך והוסיף, וכידוע³ דברי רבנו הזקן בתוכן התואר מרא דאתרא, אשר באמת הרב הוא הבעל הבית של המקום, זאת אומרת בסמכות הסמיכה והשו"ע, ואף שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם נאמן על עצמו, הרי ידוע המבואר בכמה מקומות משיחות רבותינו הק' אשר בתורת החסידות יש למצוא כמה עצות ובחינות איך להפר עצת היצר ותחבולותיו לרמות את האדם.

...וכללות הנקודה אשר אף כי בדרכי נועם ובדרכי שלום, אבל בתוקף המתאים יש לנהג את העדה ואין זקוקים כלל לפשרות, כי אדרבה ע"י הצעת פשרה מפסידים [את] אמן הבעלי בתים בהרב, מה שאין כן בדרך האמת.

(אגרות קודש ח"ד ע' טה)

(2) ראה לקו"ד ח"ג שצה, א ואילך (סה"ש תש"א ע' 461 ואילך). וראה גם סה"ש תש"ו ע' 35. וש"נ.

(3) ראה "התמים" ח"ד ע' ל – בהערה. סה"ש תרצ"ו ס"ע 731.

ראש לכל בני הקהילה ושליח ה'

הרב ובני הקהילה הם בדוגמת ראש ושאר חלקי הגוף, שמוכן שדווקא שניהם ביחד הם דבר שלם, גוף חי ופעיל בריא ושלם.

(אגרות קודש כרך כב ע' ת)

כל רב ענינו ותקפו הוא – אשר שליח הוא למסור דעת תורה, שליחות עמודי התורה, ראשונים וראשוני ראשונים עד לסמוכין איש מפי איש עד משה רבינו שקבל התורה מסיני – שלוחו של מקום.

(אגרות קודש ח"ד ע' רמז)

בנועם קבלתי בעתו מכתבו בו מודיע על-דבר אופן פעולתו ועבודתו בקהלתו, ובטח מזמן לזמן יוסיף בזה וכפסק רז"ל אשר מעלין בקדש – אשר לדעת כמה מהפוסקים הוא מדאורייתא¹ – ואשמח להודע ממנו אשר אמת כן הוא.

ומה שכותב שהשפעתו בקהלתו מצומצמת וקשה לו להעריכה, הנה ידוע אשר כל אחד ואחד הוא שלוחו של הקב"ה להאיר את העולם במקום שם הוא נמצא, ואם רק מתכוונים למלאות השליחות כדבעי הרי אז פועל הוא בכח המשלח הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, ומה שאומרים

1) הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע (נדפסה באגרות קודש חל"ב ע' רלט): להעלות בקודש: ברכות כח א וש"ג וראה זח"ג קסב ב. – בברכות שם "גמירי מעלין כו" (במנחות צט א) "ומנלן דמעלין כו' דאמר קרא כו", אבל בירוש' בכורים פ"ג ה"ג שמעתי שמעלין כו' – וראה שו"ע אדה"ז אר"ח סס"ד. וראה שד"ח כללים מ"ם ס"ק קצד, מאסף לכל המחנות אר"ח סכ"ה סק"ב – הדעות בכמה פרטים בזה וכן אם הוא מה"ת או מדרבנן.

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בענייני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

חבר ומדריך

כשאחד מספר לשני את נגעי לבבו, או כשאחד רואה על השני מדה לא טובה או חלילה מדה רעה, ושניהם מתדברים אודות זה ומחפשים עצות כיצד להיפטר מהמדה או מהרגילות הרעה, אז הן שתי נפשות אלקיות כנגד נפש בהמית אחת, ובמילא הם מבצעים בפועל את התיקון

"וקנה לך" – חבר כזה שלב האדם נמשך אליו

[סיפר כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בהתוועדות:]

על אחת משאלותיי ב"יחידות" אמר לי אבי [כ"ק אדמו"ר מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע]:
עצת חז"ל היא "עשה לך רב וקנה לך חבר". רב וחבר יש להם שייכות אחד לשני. אם אין לאדם רב, גם החבר אינו חבר. אם אין לו חבר, גם הרב אינו רב.

"עשה לך רב" – סיים אז אבי – הוא בקבלת עול, ואילו ביחס לחבר צריך להיות "וקנה לך", כזה שלב האדם נמשך אליו.

ברם, מן ההכרח שיהיה חבר, כי החבר הוא מורה הדרך מה לשאול את הרב, וגם עוזר בקיום הוראותיו של הרב בפועל ממש.

כשסיים אבי סיפור ה"יחידות" שלו והמענה של סבי, החל לנגן ניגון דביקות לבבי וכל המסובים הצטרפו אליו...

(לקטפי דיבורים [המתורגם] א-כ ע' 451)

החברים והמדריכים החסידיים

[סיפר כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בהמשך ההתוועדות דלעיל:]

...אבי – כ"ק אדמו"ר [מהר"ש נ"ע] אומר שמן ההכרח שיהיה לאדם חבר, כי חבר הוא

בבחינת מורה דרך, מה לשאול את הרב, ועוזר לקיים בפועל ממש את מה שהרב מצווה. כבר ברוך השם למעלה ממאה ועשרים שנה שבקרב החסידים ישנם מדריכים, משפיעים וחברים טובים.

בשנת תק"ן לערך, כשהרבי האמצעי היה בן שש עשרה שנה לערך, מינה אותו אביו, רבנו הזקן, על הדרכתם של צעירי החסידים.

אז קבע הרבי האמצעי בין האברכים את הענין של חברים, ואמר: כשאחד מספר לשני את נגעי לבבו, או כשאחד רואה על השני מדה לא טובה או חלילה מדה רעה, ושניהם מתדברים אודות זה ומחפשים עצות כיצד להיפטר מהמדה או מהרגילות הרעה, אז הן שתי נפשות אלקיות כנגד נפש בהמית אחת, ובמילא הם מבצעים בפועל את התיקון.

מאז נקבע בקרב החסידים ענין המדריכים, היינו חבר טוב. רק שבמשך הזמן, בזמן נשיאותו של הסבא [כ"ק אדמו"ר הצמח צדק], הוא הוסיף שהמשפיעים שבעיירות החסידיות יהיו גם המדריכים.

בזמנו של הרבי האמצעי הספיק לחסידים הענין של חבר טוב, ואילו בזמנו של הסבא, כשעדת חסידי חב"ד גדלה בממדים עצומים, הוסיף הסבא שהמשפיעים בעיירות החסידיות יתעסקו גם בהדרכת האברכים.

לעתים קרובות היה הסבא מפרסם סדר בלימודם והנהגתם של האברכים שהיו באים אליו, והיה שולח אותם לתקופה מסוימת לקבל הדרכה אצל זקני המשפיעים.

החברים והמדריכים החסידיים הם הם הסרסורים שהעמידו את עדת החסידים בקרן אורה ותורה - תורה של אור.

(שם, ט' 8-457)

לחיות את מה שלומדים

אבי [כ"ק אדמו"ר הרש"ב] למד אתי אז את המשנה: "עשה לך רב וקנה לך חבר", ואמר לי: בעלי המסורה אומרים שאמיתת המעלה של "עשה לך רב" הוא "וקנה לך חבר".

כך אמר הוד כ"ק הרבי הזקן לנכדו הוד כ"ק הרבי ה"צמח צדק" כשמלאו לו שמונה שנים והחל לכתוב בנגלה ובחסידות. בהיותו בן תשע היה כותב כבר "הנחות" מהדרושים ששמע מסבו, הוד כ"ק הרבי הזקן. אבי ציין שהכתב של הרבי ה"צמח צדק" באותו זמן היה כבר כזקן ורגיל בכתיבה.

פעם שמענו בשם הוד כ"ק הרבי הזקן: וקנה - קולמוס - לך חבר. ואבי פירש שהכוונה לקולמוס הלב, והיינו שכל מה שלומדים צריכים לחיות אותו.

(ספר השיחות [המתורגם] התישיא ט' קכט)